

OP NAAR EEN GROENE RIJN CORRIDOR

COVER MEMO BIJ DE VISIE

1. Wie wij zijn

Rijn Corridor is een initiatief van Aqua Viva – Rheinaubund (Zwitserland), BUND / Werkgroep Rijn (Duitsland), European Rivers Network (Frankrijk), Institute for Geography and Geocology - Department KIT-WWF Institute for Floodplain Ecology (Duitsland), Natuurmonumenten (Nederland), Platform Biodiversity Ecosystems and Economy (Nederland), Staatsbosbeheer (Nederland), WWF Frankrijk, WWF Nederland en WWF Zwitserland, gesteund door de European Anglers Alliance, Pro Silva Nederland, stichting Innovatie Recreatie & Ruimte en Wetlands International. Rijn Corridor staat open voor andere partners. Er zijn reeds eerste contacten gelegd met vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven.

2. De visie

De Rijn is een rijkere rivier dan enkele decennia geleden. De water kwaliteit is sterk verbeterd en dier- en plantensoorten keren terug. De rivier leeft weer meer bij mensen. De ICBR en haar leden hebben een cruciale rol gespeeld in deze positieve ontwikkelingen. Zij hebben aangetoond dat het mogelijk is een verschil te maken en een negatieve trend om te keren.

Tegelijkertijd zijn er nog verschillende serieuze problemen voor mensen, de economie en de natuur. Watergebrek in de zomer, overstromingen na neerslagpieken, de rivier is geïsoleerd van het achterland, de uiterwaarden en aanvoerende beken, dammen blokkeren trekvissen, etc. Dit zijn problemen, maar er zijn ook prima kansen om de Rijn nog aantrekkelijker te maken dan die nu al is. 'A Green Rhine Corridor' is onze visie voor een betere Rijn en bevat een groot aantal veelbelovende ideeën. Wij zijn er stellig van overtuigd dat de ICBR en haar leden, in nauwe samenwerking met bedrijven, maatschappelijke organisaties en bevlogen individuen deze uitdaging waar kunnen maken.

Een Groene Rijn Corridor mikt op een versterking van de Rijn als hydrologische, ecologische, economische en sociale ruggengraat van Europa, en op het toekomst bestendig maken daarvan. Wij willen dit doel bereiken door natuurlijke processen te herstellen en door nieuwe, sterke en duurzame banden te realiseren tus-

sen de rivier, mensen en economieën. Activiteiten zullen zich richten op het stroomgebied van de Rijn, van de bron tot aan de Noordzee. In de bijgevoegde visie vindt u onze ideeën. Centraal staat de noodzaak tot herstel van verbindingen ('connectivity') en vitaliteit.

Voordelen

Mensen, de economie en de natuur profiteren allen van een Groene Rijn Corridor, omdat deze helpt:

- lokale economieën te diversifiëren en banen te scheppen
- meer samenhang te scheppen voor trekvissen, sediment en mensen
- steden leefbaar (koeler en groener) te maken
- tegen droogte en het risico op overstromingen door herstel van de natuurlijke veerkracht van het hele riviersysteem (incl. herstel van de sponswerking van het middelgebergte)
- het vervoer over water te vergemakkelijken (minder lage waterstanden en minder dammen)
- bij de opbouw van levensvatbare populaties planten en dieren
- ruimte te creëren voor recreatie (o.a. sportvissen)

3. Doelen

Lokale initiatieven kunnen een belangrijke rol spelen bij uitvoering van de ideeën uit een Groene Rijn Corridor. Een brede, meer omvattende visie is echter noodzakelijk om geïntegreerde (multifunctionele), kosteneffectieve maatregelen te kunnen herkennen en nemen. Maatregelen die verder voordelen hebben boven de huidige, meer gefragmenteerde aanpak. Een aantal doelen behoeft (ook) concrete actie vanuit de ICBR en nationale overheden, o.a. tijdens de ministers conferentie dit najaar. Ons inziens de meest urgente zijn:

a. De Rijn is weer een echte zalmenrivier in 2020.

Geen andere soort is zo'n krachtig symbool en goede indicator voor een Groene Rijn Corridor als de zalm. En weinig soorten zijn zo geliefd bij

vissers, natuurbeschermers en natuurliefhebbers (waaronder zalmrecreanten). Het belangrijkste obstakel voor het herstel van levensvatbare populaties zijn dammen en een gebrek aan geschikte paaiplekken. ICBR erkent het belang van levensvatbare populaties zalmen in de Rijn, maar daartoe zijn nu wel heldere stappen nodig (waar naast zalm ook andere trekvisseren van profiteren):

- Open voor eind 2015 de blokkades tussen rivier en Noordzee.
- Herstel de samenhang in de Bovenrijn d.m.v. de aanleg van functionele, verbeterde vis-trappen boven- en benedenstreams en onderzoek andere manieren om blokkades te omzeilen (via 'bypasses').
- Herstel paaigebieden, o.a. door weer een beter transport van sedimenten mogelijk te maken.
- Sta geen nieuwe dammen of andere blokkades toe, en evenmin ontwikkelingen die een negatief effect kunnen hebben op overgebleven paaiplekken.

b. Creëer helderheid over de kosten en baten van grootschalig herstel van de sponswerking in het middelgebergte.

Er is dringend behoefte aan een studie naar de effectiviteit van het herstel van natuurlijke sponzen (= de waterbergingscapaciteit) van het middelgebergte om de effecten van droogte en overstromingen te helpen verminderen. Metingen in het veld moeten onderdeel zijn van studie, aangezien de huidige modellen ongeschikt zijn voor het bepalen van de effectiviteit en benodigde oppervlaktes (Deursen et al, 2012). Verder moet een economische kosten-baten analyse worden uitgevoerd. Alleen in Nederland is al € 2 miljard besteed om rivieren meer ruimte te geven en op die manier overstromingen te voorkomen. Maar gezien de verdere (verwachte) klimaatveranderingen moet er meer gebeuren en ruimte wordt schaars en duur. Herstel van de spons in het middengebergte zou een beter haalbaar alternatief kunnen zijn. Met als extra voordelen dat de maatregel ook bijdraagt aan het verminderen van de effecten van overstromingen in Duitsland, aan een betere naleve-

ring in droge periodes, het omlaag brengen van de kosten voor de bescherming van bedreigde soorten en ruimte voor recreatie en andere economische kansen.

c. Structurele verbeteringen van het rivier landschap

De ecologische kwaliteit van de rivier en het omringende landschap blijft ver achter bij wat er mogelijk is, ondanks de sterk verbeterde waterkwaliteit van de Rijn. Om de verplichte doelen van de Kaderrichtlijn Water te behalen, zelfs die voor alle zogenaamde sterk veranderde wateren, is een integrale aanpak nodig. Het gebruik van de waterweg, veiligheidsdoelstellingen en ander menselijk gebruik moeten worden gecombineerd met het ruimte geven aan het ecologisch potentieel van de Rijn. Het doel van de ICBR om 800 km vaste oevers te herstellen moet met spoed ter hand worden genomen. Ondermeer voor een veel betere samenhang tussen rivier en uiterwaarden en nauwere en efficiëntere samenwerking tussen organisaties die verantwoordelijk zijn voor de rivier en zij die gaan over de omgeving.

4. Wat wij bieden

Gezamenlijk hebben onze organisaties miljoenen leden in de vier belangrijkste Rijnstaten. We hebben een belangrijke rol gespeeld bij het behoud van de Loire als een van West Europa's laatste wilde rivieren met een gezonde zalmenpopulatie (o.a. door het verwijderen van dammen en het uitzetten van zalm). Daarnaast zijn wij zeer nauw betrokken geweest bij het herstel van duizenden hectares langs de Rijn, met als resultaat lokale economische groei, verbeterde bereikbaarheid van de rivier, meer mogelijkheden voor recreatie en de terugkeer van verschillende soorten planten en dieren. We hebben allianties gebouwd met bedrijven en gewerkt aan projecten met gemeentes en omwonenden. We weten dat een Groene Rijn Corridor realiteit kan worden en velen daarvan zullen profiteren. En we staan klaar om samen met de ICBR, lidstaten en andere betrokken organisaties en individuen de tot nu toe behaalde resultaten uit te vergroten.

